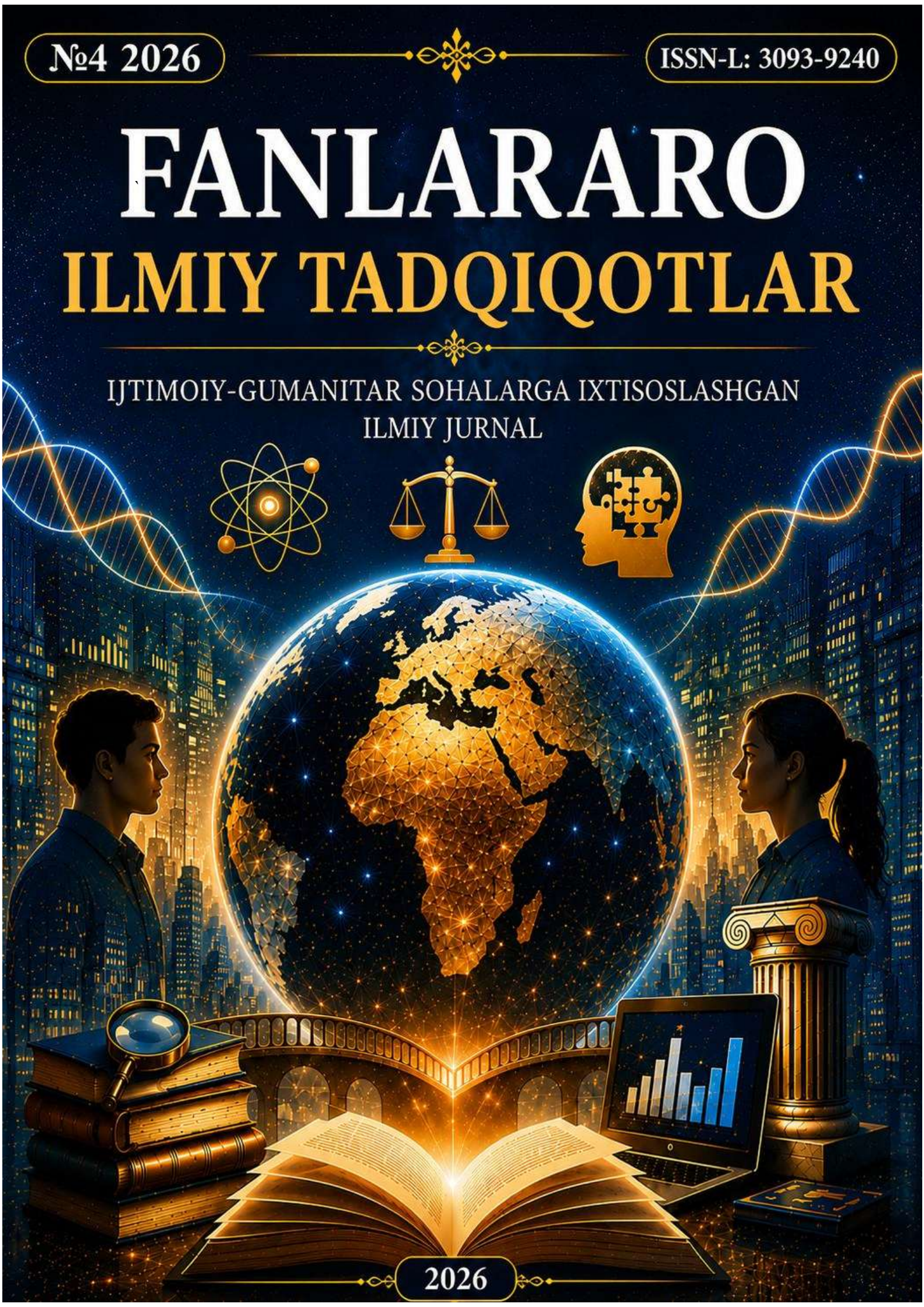
№4 2026

ISSN-L: 3093-9240

FANLARARO ILMIY TADQIQOTLAR

IJTIMOIY-GUMANITAR SOHALARGA IXTISOSLASHGAN ILMIY JURNAL

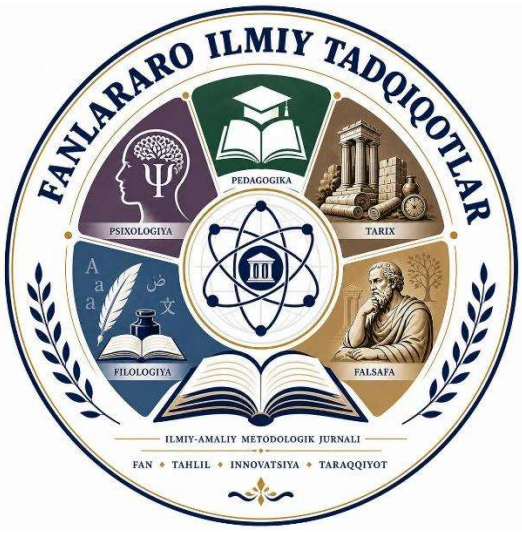

2026

FANLARARO ILMIY TADQIQOTLAR
ilmiy-amaliy metodologik jurnal

МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
научно-практический и методологический журнал

INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC RESEARCH
scientific-practical and methodological journal

№4 2026

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi huzuridagi Axborotlashtirish va telekommunikatsiyalar sohasida nazorat inspeksiyasi tomonidan 2026-yil 5-may sanasida davlat ro‘yxatidan o‘tkazilib, 1564147-sonli rasmiy guvohnoma asosida faoliyat yuritadi.

BOSH MUHARRIR:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich
psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI
Ismatulloyev Abdullo Nasrulloyevich
psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

TAHRIRIYAT KENGASHI:
Rejep Uzyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Blinova Ye.E. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Abdullayeva B.S. – pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Ibragimova G.N. – pedagogika fanlari doktori, professor
Mamurov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Filippova O.G. – pedagogika fanlari doktori, professor (Rossiya)
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari doktori(DSc), professor
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
Umarova N.Sh. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ismoilova N.Z. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Abdullayeva D.U. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Atabayeva N.B. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Jabborov X.X. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Akramov M.R. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Tuychieva S.M. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Gadoyeva M.I. – filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Rasulov Z.I. – filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Qurbonboyev A.N. – psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
Taniyeva G. M. – tarix fanlari doktori, professor
Davlatova S.T. – tarix fanlari doktori, professor
Qurbonova M. B. – tarix fanlari nomzodi, professor
Turdiyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Maxmudova D.A. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldashev S.R. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Botirova D.B. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Alimova Ye.G. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Джексембаева Г.С. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) (Qozog‘iston)
Jalilov N.A.– pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Vahobov A.A. – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Raxmatova M.M. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xalilova R.R. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Bobojonov Sh.U. – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sharipov Sh.F. – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Bo‘tayev J.Sh. – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Bobojonova F. X. – tarix fanlari nomzodi, dotsent

Mas’ul muharrir:
Xayitov Xayotjon Xikmat o‘g‘li

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР
Ашуров Рамзидин Рамазонович
доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА
Исматуллоев Абдулло Насруллоевич
доктор философии (PhD) по психологическим наукам

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ
Реджеп Узюрек - доктор психологических наук, профессор (Турция)
Блинова Е.Е. - доктор психологических наук, профессор (Россия)
Стоюхина Н.Ю. - кандидат психологических наук, доцент (Россия)
Абдуллаева Б.С. - доктор педагогических наук (DSc), профессор
Ибрагимова Г.Н. - доктор педагогических наук, профессор
Мамуров Б.Б. - доктор педагогических наук, профессор
Филиппова О.Г. - доктор педагогических наук, профессор (Россия)
Мирзаева Ф.О. - доктор педагогических наук (DSc), профессор
Бафаев М.М. - доктор психологических наук (DSc), доцент
Умарова Н.Ш. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Исмоилова Н.З. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Абдуллаева Д.У. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Атабаева Н.Б. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Джабборов Х.Х. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Акрамов М.Р. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Туйчиева С.М. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Гадоева М.И. - доктор филологических наук (DSc), профессор
Расулов З.И. - доктор филологических наук (DSc), профессор
Курбанбоев А.Н. - доктор психологических наук (DSc), доцент
Таниева Г.М. - доктор исторических наук, профессор
Давлатова С.Т. - доктор исторических наук, профессор
Курбанова М.Б. - кандидат исторических наук, профессор
Турдиев Б. - доктор философских наук, профессор
Махмудова Д.А. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Юлдашев С.Р. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Ботирова Д.Б. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Алимова Е.Г. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Джексембаева Г.С. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам (Казахстан)
Жалилов Н.А. - доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент
Вахобов А.А. - доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент
Рахматова М.М. - доктор философии (PhD) по филологическим наукам, доцент
Халилова Р.Р. - доктор философии (PhD) по филологическим наукам, доцент
Бобожонов Ш.У. - доктор философии (PhD) по историческим наукам, доцент
Шарипов Ш.Ф. - доктор философии (PhD) по историческим наукам
Бутаев Ж.Ш. - доктор философии (PhD) по историческим наукам
Бобожонова Ф.Х. - кандидат исторических наук, доцент

Ответственный редактор
Хайитов Хаётжон Хикмат угли

EDITOR-IN-CHIEF
Ashurov Ramzidin Ramazonovich
Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF
Ismatulloyev Abdullo Nasrulloyevich
Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences

EDITORIAL BOARD
Rejep Uzyurek - Doctor of Psychological Sciences, Professor (Türkiye)
Blinova Ye.E. - Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyukhina N.Yu. - Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor (Russia)
Abdullaeva B.S. - Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Ibragimova G.N. - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Mamurov B.B. - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Filippova O.G. - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Mirzaeva F.O. - Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Bafaev M.M. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor
Umarova N.Sh. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Ismoilova N.Z. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Abdullaeva D.U. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Atabayva N.B. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Jabborov Kh. Kh. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Akramov M.R. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Tuychieva S.M. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Gadoeva M.I. - Doctor of Philological Sciences (DSc), Professor
Rasulov Z.I. - Doctor of Philological Sciences (DSc), Professor
Qurbonboev A.N. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor
Tanieva G.M. - Doctor of Historical Sciences, Professor
Davlatova S.T. - Doctor of Historical Sciences, Professor
Kurbonova M.B. - Candidate of Historical Sciences, Professor
Turdiev B. - Doctor of Philosophy Sciences, Professor
Makhmudova D.A. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor
Yuldashev S.R. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor
Botirova D.B. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor
Alimova Ye.G. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor
Dzheksembayeva G.S. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences (Kazakhstan)
Jalilov N.A. - Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vahobov A.A. - Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor
Raxmatova M.M. - Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Khalilova R.R. - Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Bobojonov Sh.U. - Doctor of Philosophy (PhD) in Historical Sciences, Associate Professor
Sharipov Sh.F. - Doctor of Philosophy (PhD) in Historical Sciences
Butayev J.Sh. - Doctor of Philosophy (PhD) in Historical Sciences
Bobojonova F.X. - Candidate of Historical Sciences, Associate Professor

Managing Editor
Xayitov Xayotjon Xikmat ugli

O‘QUVCHILARDA KREATIV KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI

Axmedova Gavhar Faxriddinovna
Buxoro davlat pedagogika instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy ta’lim tizimida o‘quvchilarda kreativ kompetensiyalarni shakllantirish va rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari hamda amaliy mexanizmlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Kreativ kompetensiya shaxsning nostandart fikrlash, muammolarga yangicha yondashish, innovatsion g‘oyalar yaratish va ularni amaliy faoliyatga tatbiq eta olish qobiliyatlari majmui sifatida talqin etiladi. Maqolada pedagogik, psixologik, didaktik hamda raqamli mexanizmlarning o‘zaro integratsiyasi kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali omili sifatida asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: kreativlik, kreativ kompetensiya, ijodiy fikrlash, innovatsion ta’lim, pedagogik mexanizmlar.

МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У УЧАЩИХСЯ

Аннотация. В статье с научной точки зрения анализируются теоретико-методологические основы и практические механизмы формирования и развития креативных компетенций у учащихся в условиях современной системы образования. Креативная компетенция рассматривается как совокупность способностей к нестандартному мышлению, инновационному подходу к решению проблем, генерации новых идей и их практической реализации. Обоснована значимость интеграции педагогических, психологических, дидактических и цифровых механизмов в развитии креативных компетенций обучающихся.

Ключевые слова: креативность, креативная компетенция, творческое мышление, инновационное образование, педагогические механизмы.

MECHANISMS FOR DEVELOPING CREATIVE COMPETENCIES IN STUDENTS

Abstract. This article provides a scientific analysis of the theoretical and methodological foundations and practical mechanisms for developing creative competencies in students within the modern education system. Creative competence is interpreted as a set of abilities related to non-standard thinking, innovative problem-solving, generation of original ideas, and their practical implementation.

The study substantiates the importance of integrating pedagogical, psychological, didactic, and digital mechanisms as an effective factor in fostering students' creative competencies.

Keywords: creativity, creative competence, creative thinking, innovative education, pedagogical mechanisms.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatning intellektual va innovatsion rivojlanishi bevosita ta'lim tizimining sifati hamda unda shakllantirilayotgan kompetensiyalar bilan uzviy bog'liqdir. XXI asrda bilimlarning tez yangilanishi, texnologik taraqqiyot va globallashuv jarayonlari o'quvchilardan nafaqat akademik bilimlarni, balki kreativ fikrlash, muammolarga noodatiy yondashish va yangi g'oyalar ishlab chiqish qobiliyatlarini ham talab etmoqda. Shu bois, ta'lim jarayonida o'quvchilarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik muammo sifatida maydonga chiqmoqda.

Hozirgi vaqtda an'anaviy ta'lim modellari ko'proq reproduktiv faoliyatga yo'naltirilgan bo'lib, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini to'liq namoyon etish imkonini cheklab qo'ymoqda. Ta'lim mazmuni va metodlarining standartlashuvi, baholash tizimining natijaga yo'naltirilganligi kreativlikni rivojlantirishda muayyan to'siqlarni yuzaga keltirmoqda. Natijada, ta'lim amaliyotida kreativ kompetensiyalarni shakllantirishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish va ularni ilmiy asosda joriy etish zarurati ortib bormoqda.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, kreativ kompetensiyalar o'quvchilarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishida muhim omil bo'lib, ularning kelajakdagi ijtimoiy moslashuvi, raqobatbardoshligi va innovatsion faoliyatga tayyorgarligini belgilab beradi. Shu nuqtayi nazardan, kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlarini pedagogik, psixologik va didaktik jihatdan kompleks tahlil qilish ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Tadqiqotning maqsadi o'quvchilarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali mexanizmlarini aniqlash va ularning ta'lim jarayonidagi pedagogik imkoniyatlarini asoslab berishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: kreativ kompetensiya tushunchasining nazariy asoslarini tahlil qilish; kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlarini tasniflash; ularning ta'lim jarayonidagi amaliy ahamiyatini ochib berish.

MAVZUNING O'RGANILGANLIGI VA METODOLOGIYASI

O'quvchilarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish muammosi zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarida dolzarb ilmiy yo'nalishlardan biri sifatida keng tadqiq etilgan. Ushbu masalaning o'rganilganlik darajasi xorijiy va mahalliy ilmiy manbalar tahlili asosida quyidagi asosiy yo'nalishlarda shakllanganini ko'rsatadi.

Xorijiy tadqiqotlarda kreativlik shaxsning intellektual va psixologik xususiyati sifatida talqin etilib, uning kognitiv mexanizmlari, divergent tafakkur bilan bog‘liqligi hamda ijodiy fikrlashni rivojlantirish omillari chuqur tahlil qilingan. Xususan, J. Guilford, E. Torrance, T. Amabile, R. Sternberg kabi olimlar ishlarida kreativlikning nazariy asoslari, uning tarkibiy komponentlari va baholash mezonlari yoritilgan. Ushbu tadqiqotlarda kreativlik ko‘proq individual psixologik qobiliyat sifatida o‘rganilgan bo‘lib, ta’lim jarayonida uni rivojlantirish mexanizmlariga metodik tavsiyalar berilgan.

Pedagogik yo‘nalishdagi tadqiqotlarda esa kreativlik va kreativ kompetensiya tushunchalari kompetensiyaviy yondashuv doirasida talqin qilinadi. I.A. Zimnyaya, A.V. Khutorskoy, K. Robinson, shuningdek OECD va UNESCO hujjatlarida kreativ kompetensiyalar zamonaviy ta’lim natijasi sifatida asoslab berilgan. Ushbu ishlarda kreativ fikrlashni rivojlantirishning didaktik shart-sharoitlari, interfaol metodlar va innovatsion ta’lim texnologiyalarining samaradorligi ko‘rsatib o‘tilgan.

MDH mamlakatlari va mahalliy olimlar tadqiqotlarida kreativ kompetensiyalarni shakllantirish masalasi asosan pedagogik texnologiyalar, ta’lim mazmunini modernizatsiya qilish va o‘qituvchi kompetentligini rivojlantirish bilan bog‘liq holda yoritilgan. Jumladan, N.A. Muslimov, U.Sh. Begimkulov, N.S. Saidahmedov va boshqa tadqiqotchilar ishlarida ta’lim jarayonida innovatsion va kreativ yondashuvlarni joriy etish masalalari tahlil qilingan. Biroq ushbu tadqiqotlarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlarining tizimli modeli hamda ularning psixologik-pedagogik integratsiyasi yetarli darajada yoritilmagan.

Shu bilan birga, mavjud ilmiy tadqiqotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, o‘quvchilarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish muammosi ko‘proq nazariy va metodik jihatdan o‘rganilgan bo‘lib, uni amaliy-pedagogik mexanizmlar, baholash mezonlari va rivojlanish darajalari asosida kompleks tadqiq etishga ehtiyoj mavjud. Ayniqsa, ta’lim jarayonida kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishning didaktik, psixologik va tashkiliy mexanizmlarini yagona tizim sifatida asoslash dolzarb masala bo‘lib qolmoqda.

Mazkur holat ushbu tadqiqotning dolzarbligini belgilab, o‘quvchilarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlarini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan yanada chuqurroq o‘rganish zaruratini taqozo etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarida kreativlik shaxsning yangicha fikrlash, noodatiy g‘oyalar ilgari surish, muammolarga nostandart yondashish hamda mavjud bilimlarni yangi kontekstda qo‘llay olish qobiliyati sifatida talqin etiladi. Kreativlik nafaqat intellektual faoliyat mahsuli, balki shaxsning motivatsion,

emotsional-irodaviy va ijtimoiy jihatlari bilan uzviy bog‘liq murakkab psixik hodisa hisoblanadi.

Kreativ kompetensiya esa kreativlikning amaliy va barqaror namoyon bo‘lish shakli bo‘lib, u o‘quvchining bilim, ko‘nikma, malaka, shaxsiy tajriba va qadriyatlar tizimini integratsiyalashgan holda yangi pedagogik vaziyatlarda samarali faoliyat yurita olish qobiliyatini ifodalaydi. Kompetensiyaviy yondashuv nuqtayi nazaridan kreativ kompetensiya - bu o‘quvchining muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, tanqidiy va divergent fikrlash, refleksiya va o‘zini-o‘zi rivojlantirishga tayyorlik darajasidir.

Ilmiy manbalarda kreativ kompetensiya quyidagi tarkibiy komponentlar orqali izohlanadi:

kognitiv komponent (bilimlar, tasavvurlar, kreativ tafakkur);

operatsion-faoliyat komponenti (ijodiy usullarni qo‘llash, muammo yechish strategiyalari);

motivatsion-qiymat komponenti (ijodga qiziqish, ichki motivatsiya);

refleksiv komponent (o‘z faoliyatini tahlil qilish va baholash).

O‘quvchilarda kreativ kompetensiyalarni shakllantirish masalasi zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan bevosita bog‘liqdir. Xususan, quyidagi yondashuvlar nazariy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi:

Kompetensiyaviy yondashuv - ta’lim jarayonini bilim berishdan ko‘ra, o‘quvchilarda hayotiy va kasbiy vaziyatlarda qo‘llaniladigan kreativ faoliyat tajribasini shakllantirishga yo‘naltiradi.

Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv - o‘quvchining individual qobiliyatlari, ehtiyojlari va qiziqishlarini inobatga olib, uning ijodiy salohiyatini ochishga xizmat qiladi.

Faoliyatga asoslangan yondashuv - kreativ kompetensiyalarni faqat faol ijodiy faoliyat (loyiha, muammoli topshiriqlar, tadqiqot ishlari) orqali rivojlantirish mumkinligini asoslaydi.

Konstruktivistik yondashuv - o‘quvchining bilimni tayyor holatda emas, balki mustaqil izlanish, muhokama va refleksiya orqali qurishini ta’kidlaydi.

Mazkur yondashuvlar o‘zaro integratsiyada qo‘llangandagina kreativ kompetensiyalar barqaror va tizimli rivojlanadi.

Psixologik nuqtayi nazardan kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlari shaxsning ichki imkoniyatlarini faollashtirishga qaratilgan. Bunda quyidagi mexanizmlar alohida ahamiyatga ega:

motivatsion mexanizm - o‘quvchida ijodiy faoliyatga nisbatan ichki ehtiyoj va qiziqishni shakllantirish;

divergent tafakkurni rivojlantirish mexanizmi - muammoni bir nechta yechimlar orqali ko‘ra olish qobiliyatini rivojlantirish;

emotsional qo‘llab-quvvatlash mexanizmi - ijodiy xatolarga nisbatan tolerant munosabatni shakllantirish;

refleksiv mexanizm - o‘quvchining o‘z ijodiy faoliyatini tahlil qilish va baholash ko‘nikmalarini rivojlantirish.

Mazkur mexanizmlar ta’lim muhitida psixologik xavfsizlik, erkinlik va qo‘llab-quvvatlovchi iqlim mavjud bo‘lgandagina samarali ishlaydi. Pedagogik mexanizmlar o‘quv jarayonining tashkiliy-metodik jihatlari bilan belgilanadi. Ular quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

muammoli va tadqiqotga yo‘naltirilgan topshiriqlarni qo‘llash;

loyiha va interfaol ta’lim metodlaridan foydalanish;

fanlararo integratsiyani ta’minlash;

raqamli va kreativ ta’lim texnologiyalarini joriy etish;

baholashning rivojlantiruvchi (formativ) turlarini qo‘llash.

Ushbu mexanizmlar o‘quvchilarning faolligini oshirib, ularni mustaqil, tanqidiy va ijodiy fikrlovchi shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

O‘quvchilarda kreativ kompetensiyalarni samarali rivojlantirish, avvalo, ta’lim jarayonida zarur bo‘lgan didaktik shart-sharoitlarning yaratilishini taqozo etadi. Bunday shart-sharoitlar o‘quv faoliyatining mazmuni, shakli, metodlari hamda pedagog va o‘quvchi o‘rtasidagi subyekt-subyekt munosabatlari bilan belgilanadi.

Didaktik jihatdan kreativ kompetensiyalar quyidagi sharoitlarda muvaffaqiyatli shakllanadi:

o‘quv jarayonining muammoli va izlanishga yo‘naltirilgan bo‘lishi;

o‘quv materialining ochiq, ko‘p variantli va muhokamaga asoslangan tarzda taqdim etilishi;

mustaqil fikrlashni rag‘batlantiruvchi topshiriqlar ulushining oshirilishi;

o‘quvchilarning individual va jamoaviy ijodiy faoliyatini uyg‘unlashtirish.

Mazkur shart-sharoitlar ta’lim jarayonini reproduktiv emas, balki ijodiy faoliyat maydoniga aylantirib, o‘quvchilarning kreativ kompetensiyalarini faollashtiradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishning muhim mexanizmi hisoblanadi. Xususan, interfaol va innovatsion metodlar o‘quvchilarning tafakkur jarayonini faollashtirib, ularda yangi g‘oyalar yaratish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Amaliyotda samaradorligi isbotlangan metodlarga quyidagilar kiradi:

muammoli ta’lim metodi - o‘quvchilarda muammoli vaziyatni tahlil qilish va yechim ishlab chiqish qobiliyatini rivojlantiradi;

loyiha metodi - mustaqil izlanish, rejalashtirish va ijodiy mahsulot yaratishga yo‘naltiradi;

aqliy hujum (brainstorming) - divergent fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi;

keys-stadi metodi - real hayotiy vaziyatlar asosida kreativ qaror qabul qilish ko‘nikmasini shakllantiradi;

rolli o‘yinlar va simulyatsiyalar - ijodiy tasavvur va empatiya rivojiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Mazkur metodlarning tizimli qo‘llanilishi o‘quvchilarning nafaqat bilim darajasini, balki kreativ kompetensiyalarining sifat jihatdan rivojlanishini ta’minlaydi.

Fanlararo integratsiya kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishning muhim pedagogik mexanizmlaridan biridir. Turli fanlar mazmunining o‘zaro uyg‘unlashuvi o‘quvchilarda hodisa va jarayonlarga kompleks, tizimli va kreativ yondashuvni shakllantiradi.

Integrativ ta’lim:

o‘quvchilarning bilish faoliyatini kengaytiradi;

turli bilim sohalarini uyg‘unlashtirish asosida yangi g‘oyalar yaratishga imkon beradi;

ijodiy tafakkurning moslashuvchanligini oshiradi.

Natijada o‘quvchilar bilimni alohida faktlar majmui sifatida emas, balki ijodiy faoliyatda qo‘llaniladigan yaxlit tizim sifatida o‘zlashtiradilar.

An’anaviy baholash tizimi asosan bilimlarni reproduktiv tekshirishga yo‘naltirilgan bo‘lsa, kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonida rivojlantiruvchi baholash (formativ assessment) alohida ahamiyat kasb etadi.

Rivojlantiruvchi baholash:

o‘quvchilarning ijodiy jarayonini rag‘batlantiradi;

xatolarni rivojlanish manbai sifatida talqin etadi;

refleksiya va o‘z-o‘zini baholash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Baholash mezonlarining ochiq va tushunarli bo‘lishi o‘quvchilarda o‘z imkoniyatlarini real baholash va kreativ o‘sishga intilish motivatsiyasini kuchaytiradi.

O‘qituvchi kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonining asosiy subyekti hisoblanadi. Uning pedagogik pozitsiyasi nazoratchidan ko‘ra, maslahatchi, fasilitator va hamkor rolida namoyon bo‘lishi muhimdir.

O‘qituvchi faoliyatida quyidagi strategik yo‘nalishlar ustuvor bo‘lishi zarur:

o‘quvchilar tashabbusini qo‘llab-quvvatlash;

ijodiy muhitni shakllantirish;

erkin fikrlash va xato qilish huquqini tan olish;

individual yondashuvni ta’minlash.

Bunday pedagogik strategiya o‘quvchilarni passiv bilim oluvchidan faol va ijodiy fikrlovchi shaxsga aylantiradi.

XULOSA

Mazkur maqolada o‘quvchilarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish muammosi zamonaviy pedagogik va psixologik yondashuvlar asosida har tomonlama tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari kreativ kompetensiyalar shaxsning intellektual, motivatsion, faoliyat va refleksiv komponentlari integratsiyasida shakllanadigan murakkab pedagogik hodisa ekanligini ko‘rsatdi.

Tahlillar shuni tasdiqladiki, o‘quvchilarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish jarayoni tasodifiy emas, balki maqsadli, tizimli va uzluksiz pedagogik mexanizmlar orqali amalga oshirilgandagina samarali natija beradi. Xususan, ta’lim jarayonida muammoli vaziyatlarni yaratish, interfaol va innovatsion metodlardan foydalanish, fanlararo integratsiyani ta’minlash hamda rivojlantiruvchi baholash mexanizmlarini joriy etish o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini faollashtiruvchi asosiy omillar sifatida namoyon bo‘ldi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, o‘qituvchining pedagogik pozitsiyasi va strategik faoliyati kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. O‘qituvchining fasilitator, hamkor va motivator sifatidagi roli o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, tashabbuskorlik va ijodiy faollikni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, psixologik xavfsiz va qo‘llab-quvvatlovchi ta’lim muhitining mavjudligi o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini to‘liq namoyon etish imkonini beradi.

Umuman olganda, maqolada ishlab chiqilgan nazariy xulosalar va amaliy umumlashmalar o‘quvchilarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishga yo‘naltirilgan pedagogik tizimni takomillashtirish, ta’lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etish hamda ta’lim sifatini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Mazkur tadqiqot natijalari kelgusida kreativ kompetensiyalarni baholash mezonlarini aniqlashtirish, ularni rivojlantirish modellarini ishlab chiqish va empirik tadqiqotlar o‘tkazish uchun mustahkam metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Guilford J.P. The Nature of Human Intelligence. – New York: McGraw-Hill, 1967.
2. Torrance E.P. Creativity in the Classroom. – Washington: National Education Association, 1977.
3. Amabile T.M. Creativity in Context. – Boulder: Westview Press, 1996.

4. Abduqodirov A.A. Ta’lim jarayonida kreativ yondashuvlar. – Toshkent: Ma’naviyat, 2020.
5. Vygotsky L.S. Imagination and Creativity in Childhood. – New York: Routledge, 2004.
6. Begimkulov U.Sh. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
7. Muslimov N.A. Pedagogik kompetentlik asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016.
8. Saidahmedov N.S. Innovatsion ta’lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan, 2019.

SUDGA OID PSIXOLOGIK EKSPERTIZANING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK MUAMMOLARI Elov Ziyodullo Sattorovich	6
OILADAGI NIZOLARNI HAL ETISHDA MEDIATORLIK FAOLIYATINING AHAMIYATI Ibaydullayeva Umida Rustamjonovna	14
MUSTAQILLIKNING 35 YILI: ICHKI ISHLAR ORGANLARI TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR VA XALQCHIL-PROFESSIONAL XIZMATNING YANGI BOSQICHI Tursunova Ozoda Abdullayevna	22
ICHKI ISHLAR ORGANLARI UCHUN KADRLAR TAYYORLASH TIZIMIDA YANGI BOSQICH: TA'LIM SIFATI, INNOVATSION YONDASHUVLAR VA DUAL TA'LIM INTEGRATIV MODELI Shermatova Nazokat Safarovna	28
AXBOROT ISTEMOLI MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK OMILLARI (TALABALAR MISOLIDA) Ramazonov Jahongir Djalolovich	34
O'SPIRINLARDA KIBERBULLINGNING PROFILAKTIKASI VA PSIXOKORREKSION IMKONIYATLARI Ibodova Gulimehr Inoyat qizi	46
GLOBALLASHUVNING SHAXS SHAKLLANISHIGA TA'SIRINING PEDAGOGIK PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI Raxmatova Zamira Baxtiyorovna	56
O'SPIRINLIK YOSHI DAVRIDA SUITSIDAL XULQ MUAMMOSINING PSIXOLOGIK TADQIQOTLARDA O'RGANILGANLIK HOLATI Sadilloyev Odiljon Oripovich	63
JAZO MUDDATINI O'TAYOTGAN SHAXSLARGA TA'SIR ETADIGAN IJTIMOIY-PSIXOLOGIK TA'SIRLAR Manzitov Baxtiyor Tolibovich	72

BIOLOGIYA TA'LIMIDA O'QUVCHILARNING BILIM VA KOMPETENSIYALARINI BAHOLASHNI PEDAGOGIK KVALIMETRIYA VA ZAMONAVIY PSIXOMETRIK YONDASHUVLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH **Boyxonov Islomjon Abduqaxxor o'g'li**	**79**
TALABALARDA INFORMATSION-ANALITIK KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL-METODOLOGIK ASOSLARI: TIZIMLI, KOMPETENSIYAVIY VA FAOLIYATLI YONDASHUVLAR **Baydjanov Bekzod Xaitboyevich**	**91**
O'QUVCHILARDA KREATIV KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI **Axmedova Gavhar Faxriddinovna**	**101**
QASHQADARYO VOHASI HUNARMANDCHILIGI BILAN BOG'LIQ QO'SHIQLAR VA ULARNING ANTROPOLOGIK TAHLILI **Davlatova Saodat Tilovberdiyevna**	**109**
YALDO KECHASI ANANAVIY TAQVIM MAROSIMINING ETNOLOGIK TAHLILI **Qurbonova Manzila.,** **Bobojonov Shavkat**	**116**
BUXORO MODDIY MADANIY MEROSINI MUZEYLASHTIRISHDA OBIDALARDAGI ASTRONOMIK BELGILARNING O'RNI **Tuksanova Zilola**	**132**
QORAQALPOQ, TURKMAN VA INGLIZ ERTAKLARIDA OBRAZLI NUTQNING MILLIY MODELLARI: FRAZEOLOGIZM, RANG VA MAISHIY TIMSOLLAR **Jepbarova Sayat Kurbanmiratovna**	**138**
INGLIZ VA QORAQALPOQ TILLARIDAGI ONIM KOMPONENTLI FRAZEOLOGIZMLARNING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI **Koyshekenova Tatyana Kenesarievna**	**144**
LINGVOSEMIOTIKANING FAN SIFATIDA SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI **Nurmatova Sadbarxon Erkinovna**	**151**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VAZIRLIGI HUZURIDAGI
AXBOROTLASHTIRISH VA TELEKOMMUNIKASIYALAR SOHASIDA NAZORAT INSPEKSIYASI

ГУВОҲНОМА

№1564147 Фаол

"FANLARARO ILMIY TADQIQOTLAR" MAS'ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYAT

Оммавий ахборот воситаси давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома

ЛИЦЕНЗИЯ РЕЕСТРИ БЎЙИЧА ТАРТИБ РАҚАМИ
C-5669890

СТИР (СОЛИҚ ТЎЛОВЧИНИНГ ИДЕНТИФИКАЦИОН РАҚАМИ)
312386344

АМАЛ ҚИЛИШ МУДДАТИ
05.05.2026дан - - чексиз

ЖОЙЛАШГАН МАНЗИЛИ (ПОЧТА МАНЗИЛИ)
Тошкент шаҳри, Сирғали тумани, Янги Бунёдобод МФЙ, Сергели 6а мавзеси, 8-уй, 148-хонадон

ВАКОЛАТЛИ ОРГАН
Ўзбекистон Республикаси Рақамли технологиялар вазирлиги ҳузуридаги Ахборотлаштириш ва телекоммуникациялар соҳасида назорат инспекцияси

05.05.2026 18:22
TAQDIM ETILGAN SANA

Гувоҳнома **№1564147**

Faoliyat turi

Оммавий ахборот воситаси сифатида фаолиятни амалга ошириш

Qo'shimcha ma'lumotlar

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР

Оммавий ахборот воситасининг номи	Fanlararo ilmiy tadqiqotlar
Оммавий ахборот воситасининг тили	o'zbek, rus va ingliz tili
Оммавий ахборот воситасининг тури	Журнал

ТАРҚАТИЛИШ ҲУДУДИ ВА ШАКЛИ

Тарқатилиш ҳудуди ва шакли	Республика миқёсида
Viloyat	
Тарқатилиш шакли	Онлайн

License SYSTEM

05.05.2026 18:22
TAQDIM ETILGAN SANA

Materiallar ko‘chirib bosilganda **“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar”** jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart.

***

Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.
Ilmiy maqolalar tahririyat tomonidan ko‘rib chiqiladi. Tahririyat a’zolarining jurnal ruknlariga mos kelmagan, ko‘rsatilgan talablarga mos bo‘lmagan maqolalarni nashr qilmaslik huquqi bor.

***

“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” jurnali 05.05.2026-yildan O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi huzuridagi Axborotlashtirish va telekommunikatsiyalar sohasida nazorat inspeksiyasi tomonidan 2026-yil 5-may sanasida davlat ro‘yxatidan o‘tkazilib, 1564147-sonli rasmiy litsenziya asosida faoliyat yuritadi.

***

Yuborilgan maqolalarning barchasi “Antiplagiat” tizimida tekshiriladi.
Jurnalda nashr etilgan materiallar va ma’lumotlarning to‘g‘riligiga mualliflar mas’ul.

“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” ilmiy-amaliy metodologik jurnali barcha ta’lim muassasalari va ilmiy izlanuvchilarni hamkorlikka chorlaydi.

Muassis: “Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” MCHJ
Tahririyat manzili: Toshkent shahar Sergili tumani Yangi Bunyodobod MFY 8-uy
https://fanlararotadqiqotlar.uz/